

Πώς η (ψηφιακή) διαμορφωτική αξιολόγηση μπορεί να υποστηρίξει τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και τους γονείς στο πλαίσιο της Covid 19

Dylan William, Ομότιμος Καθηγητής Αξιολόγησης της Εκπαίδευσης, UCL Institute of Education, Ηνωμένο Βασίλειο

Τα τελευταία πενήντα χρόνια, η έρευνα επάνω στην εκπαίδευση και την ψυχολογία έχει σημειώσει μεγάλη πρόοδο βοηθώντας μας να κατανοήσουμε ποιοι είναι οι καλύτεροι τρόποι να διδάσκουμε τους μαθητές μας όταν βρίσκονται με φυσική παρουσία στην τάξη, δηλαδή αυτό που μερικές φορές αποκαλούμε διδασκαλία «πρόσωπο με πρόσωπο». Έχουμε μάθει, επίσης, πολλά για τις καλύτερες προσεγγίσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, υποστηρίζοντας τα έντυπα υλικά με παρουσιάσεις ήχου και βίντεο.

Ωστόσο, το κλείσιμο των σχολείων σε όλο τον κόσμο ως αποτέλεσμα της νέας πανδημίας του κορονοϊού μας φέρνει αντιμέτωπους με ολότελα καινούργιες προκλήσεις. Η ευρέως διαδεδομένη (αν και φυσικά όχι καθολική) διαθεσιμότητα της τεχνολογίας μάς παρέχει σημαντικά εργαλεία για αυτό που ο Paul Kirschner ονομάζει «έκτακτη εξ αποστάσεως διδασκαλία», αλλά τα περισσότερα από αυτά τα εργαλεία είναι τόσο καινούργια που δεν έχουμε αρκετά στοιχεία για το ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος αξιοποίησής τους. Αυτό που μπορούμε να κάνουμε, ωστόσο, είναι να εφαρμόσουμε αυτά που γνωρίζουμε για το πώς μαθαίνουν γενικά οι άνθρωποι και να προσπαθήσουμε να

αξιοποιήσουμε αυτές τις γενικές ιδέες με τον καλύτερο δυνατό τρόπο χρησιμοποιώντας την ψηφιακή τεχνολογία.

Ίσως το σημαντικότερο που πρέπει να έχουμε υπόψη μας είναι ότι η καλή διδασκαλία ξεκινά από το σημείο που βρίσκονται οι μαθητές μας, και όχι από το σημείο όπου θα θέλαμε να βρίσκονται. Φαίνεται προφανές μάλιστα, αλλά στην πράξη είναι εξαιρετικά δύσκολο, διότι οι διαδικασίες μέσω των οποίων οι εμπειρίες μας μεταφράζονται σε μακροπρόθεσμη αύξηση ικανοτήτων είναι αρκετά μυστηριώδεις.

Σε τελική ανάλυση, αν οι μαθητές μάθαιναν ό,τι τους διδάσκαμε, δεν θα χρειαζόταν να τους αξιολογήσουμε. Θα μπορούσαμε απλώς να καταγράψουμε όλα όσα διδάσκουμε στους μαθητές μας, μένοντας ήσυχοι ότι όλοι οι μαθητές έμαθαν ό,τι διδάξαμε. Ωστόσο, κάθε εκπαιδευτικός γνωρίζει ότι αυτό δεν είναι αλήθεια. Κάθε εκπαιδευτικός ξέρει πώς είναι να διδάσκει κάτι σε μια ομάδα μαθητών και οι μαθητές να δείχνουν ότι το κατανοούν. Μπορούν και αναπαράγουν τις βασικές ιδέες στο τέλος του μαθήματος, ίσως ακόμα και στο επόμενο μάθημα. Ωστόσο, δύο εβδομάδες αργότερα οι μαθητές δείχνουν να τα έχουν ξεχάσει όλα.

Οι ψυχολόγοι περιγράφουν αυτά τα ζητήματα ως μάθηση και απόδοση. Μάθηση είναι η αλλαγή της μακροπρόθεσμης ικανότητας που επιδιώκουμε να καλλιεργήσουμε στους μαθητές μας, και απόδοση το πόσο καλά ολοκληρώνουν οι μαθητές μας μια εκπαιδευτική εργασία που τους αναθέτουμε. Πολλοί εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι αν οι μαθητές ολοκληρώσουν ικανοποιητικά μια εργασία που είναι σχεδιασμένη να τους διδάξει κάτι, τότε οι μαθητές θα μάθουν ουσιαστικά ό,τι είχε σκοπό η εργασία να τους διδάξει. Συχνά, όμως, αυτό δεν συμβαίνει. Οι μαθητές μπορεί μεν να ολοκληρώσουν καλά μια εργασία, αλλά να θυμούνται ελάχιστα πράγματα ή και τίποτα σχετικά με το τι αφορούσε η εργασία τους περίπου δύο εβδομάδες αργότερα. Αντιθέτως, οι μαθητές μπορεί να δυσκολευτούν πολύ να ολοκληρώσουν μια εργασία και, ωστόσο, να θυμούνται το υλικό αρκετές εβδομάδες αργότερα.

Αυτός είναι ο λόγος που η αξιολόγηση βρίσκεται στο επίκεντρο της αποτελεσματικής διδασκαλίας, καθώς η αξιολόγηση είναι η γέφυρα μεταξύ διδασκαλίας και μάθησης.

Μόνο με την αξιολόγηση των μαθητών μας μπορούμε να γνωρίζουμε αν τελικά έχουν μάθει αυτό που έχουμε διδάξει. Κάποιοι προτιμούν να μην χρησιμοποιούν τη λέξη

«αξιολόγηση» σε αυτό το πλαίσιο, διότι φέρνει στον νου τυπικές διαδικασίες, όπως τα διαγωνίσματα και οι εξετάσεις. Προτιμούν να αναφέρονται σε «τακτικούς ελέγχους κατανόησης». Ωστόσο, σκεπτόμενοι τον «έλεγχο κατανόησης» ως διαδικασία αξιολόγησης, δίνεται έμφαση στην ποιότητα των στοιχείων που έχουν στη διάθεσή τους οι εκπαιδευτικοί για να λάβουν τις αποφάσεις που πρέπει σχετικά με το τι χρειάζεται να κάνουν στη συνέχεια. Συγκεκριμένα, χρειάζεται να σκεφτούμε το βάθος των στοιχείων, δηλαδή αν όντως οι ερωτήσεις μας αποκαλύπτουν τι σκέφτονται οι μαθητές, και

το εύρος, δηλαδή αν λαμβάνουμε στοιχεία από όλους τους μαθητές μας, και όχι μόνο από εκείνους που νιώθουν μεγαλύτερη σιγουριά και διάθεση να μοιραστούν μαζί μας τις σκέψεις τους.

Όταν οι εκπαιδευτικοί διδάσκουν μέσω διαδικτύου ή σε υβριδικά περιβάλλοντα, η χρήση της αξιολόγησης για τη βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης, αυτό που γενικά αποκαλείται «διαμορφωτική αξιολόγηση», είναι ιδιαίτερα σημαντική για διάφορους λόγους. Πρώτον, τα στοιχεία στα οποία βασιζόμαστε ως εκπαιδευτικοί, όπως οι εκφράσεις στα πρόσωπα των μαθητών μας, απουσιάζουν ή είναι δύσκολο να γίνουν αντιληπτά σε διαδικτυακά περιβάλλοντα. Δεύτερον, όταν διδάσκουμε μέσω διαδικτύου, οι εμπειρίες των μαθητών μας είναι πολύ πιο μεταβλητές. Είναι πολύ πιο εύκολο να καταλάβουμε αν οι μαθητές προσέχουν όταν βρίσκονται στην τάξη μαζί μας από ό,τι όταν τους βλέπουμε σε εικονίδια μπροστά σε μια οθόνη υπολογιστή. Τρίτον, οι συνήθειες αλληλεπιδράσεις που έχουμε με τους μαθητές μας σε περιβάλλοντα πρόσωπο με πρόσωπο είναι πολύ πιο επιτηδευμένες στη

διαδικτυακή διδασκαλία λόγω των αναπόφευκτων χρονικών καθυστερήσεων.

Η έκτακτη εξαστάσεως διδασκαλία δεν θα γίνει ποτέ το ίδιο

αποτελεσματική με τη διδασκαλία πρόσωπο με πρόσωπο, αλλά η έρευνα που έχουμε κάνει σχετικά με το τι καθιστά αποτελεσματική τη διαμορφωτική αξιολόγηση σε περιβάλλοντα πρόσωπο με πρόσωπο μπορεί να εφαρμοστεί αρκετά καλά σε διαδικτυακά περιβάλλοντα.

Πρώτον, πρέπει να διασφαλίσουμε ότι σχεδιάζουμε σωστά τις ερωτήσεις μας, ώστε να είναι εξαιρετικά απίθανο οι μαθητές να απαντήσουν σωστά αν έχουν μια σημαντική παρανόηση. Για παράδειγμα, γνωρίζουμε ότι πολλά μικρά παιδιά πιστεύουν ότι όλα τα ένψυχα κινούνται, επομένως, αν τα

ρωτήσουμε αν είναι ζωντανός ένας βράχος ή μια γάτα, οι μαθητές που δεν έχουν καταλάβει καλά ίσως απαντήσουν σωστά, παρόλο που δεν γνωρίζουν πραγματικά τι είναι ένα ζωντανό πλάσμα. Αν, αντίθετα, ρωτούσαμε αν ένα δέντρο ή ένα λεωφορείο είναι ζωντανό, τότε οι μαθητές που δεν έχουν καταλάβει καλά θα δώσουν λανθασμένες απαντήσεις. Είναι σημαντικό οι μαθητές που έχουν καταλάβει σωστά και οι μαθητές που δεν έχουν καταλάβει σωστά να μας δώσουν διαφορετικές απαντήσεις!

Δεύτερον, θα πρέπει να λαμβάνουμε συστηματικά στοιχεία από όλους τους μαθητές που διδάσκουμε σε τακτική βάση. Θα πρότεινα τουλάχιστον μία φορά κάθε 20 λεπτά κατά την κανονική διδασκαλία πρόσωπο με πρόσωπο και ίσως ακόμα πιο συχνά κατά τη διαδικτυακή διδασκαλία. Ανάλογα με το λογισμικό που χρησιμοποιείτε, μπορείτε να ζητάτε από τους μαθητές να απαντούν μέσω της λειτουργίας συνομιλίας. Για τις ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, μπορείτε να χρησιμοποιείτε τη λειτουργία δημοσκόπησης (poll) ή ακόμα και να ζητάτε από τους μαθητές να χρησιμοποιούν την ψηφοφορία με το δάχτυλο, σηκώνοντας ένα δάχτυλο για το Α, δύο για το Β και ούτω καθεξής. Πέρα από την παροχή πληροφοριών στον εκπαιδευτικό σχετικά με το επίπεδο κατανόησης των μαθητών, η υποβολή τέτοιων ερωτήσεων στην αρχή ενός μαθήματος, για παράδειγμα για την ανακεφαλαίωση όσων διδάχθηκαν σε προηγούμενο μάθημα, κάνει τη μελλοντική μάθηση πιο «ανθεκτική».

Τρίτον, ενθαρρύνετε τους μαθητές, όταν βρίσκονται εκτός σύνδεσης, να τεστάρουν τους εαυτούς τους μέσω αυτού που αποκαλώ «μηδενικά τεστ». Η ιδέα εδώ είναι ότι δίνονται στους μαθητές τεστ τα οποία μπορούν να κάνουν μόνοι τους, έπειτα τους δίνονται οι σωστές απαντήσεις, βαθμολογούν τη δουλειά τους και δεν χρειάζεται καν να πουν στον εκπαιδευτικό πώς τα πήγαν, εκτός και αν θέλουν. Η αυτοδοκιμασία έχει αποδειχθεί ότι είναι ένας από τους πλέον αποδοτικούς τρόπους για να διασφαλιστεί ότι οι μαθητές θα θυμούνται ό,τι έχουν διδαχθεί. Αν οι μαθητές γνωρίζουν ότι δεν χρειάζεται να πουν σε κανέναν πώς τα πήγαν, τότε οι αρνητικοί συσχετισμοί σχετικά με τις δοκιμασίες θα αμβλυνθούν.

Τέταρτον, οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους να εδραιώσουν τη μάθηση τους ζητώντας από τα παιδιά τους να σχεδιάσουν ορισμένες ερωτήσεις τεστ, με σωστές απαντήσεις, σχετικά με αυτά που έχουν μάθει. Ο σχεδιασμός ερωτήσεων έχει αποδειχθεί ότι βελτιώνει σημαντικά τη μάθηση και βλέποντας τις ερωτήσεις που γράφουν τα παιδιά, είναι δυνατόν να εξετάσουμε αν αυτό που τα παιδιά πιστεύουν ότι διδάσκονται είναι αυτό που θα έπρεπε να διδαχθούν! Αυτή η εργασία μπορεί να γίνει πιο ενδιαφέρουσα και απαιτητική, αν ζητήσετε από τα παιδιά να κάνουν ορισμένες από τις ερωτήσεις τους δυσκολότερες από τις άλλες, και κάποιες ευκολότερες, αναγκάζοντας τον εκπαιδευόμενο να σκεφτεί τι κάνει μια ερώτηση εύκολη ή δύσκολη, πράγμα που είναι πιθανό να βελτιώσει τη μακροπρόθεσμη μάθηση.

Η διαδικτυακή διδασκαλία δεν θα γίνει ποτέ ισάξια της διδασκαλίας πρόσωπο με πρόσωπο, αλλά εφαρμόζοντας ό,τι γνωρίζουμε για την ανθρώπινη μάθηση γενικά, μπορούμε να κάνουμε τη διαδικτυακή και υβριδική διδασκαλία μια λογική, αν και όχι τέλεια, ανάπαυλα μέχρι να μπορέσουμε να επαναφέρουμε όλους τους μαθητές μας στις τάξεις μας.

